

RICHARD RUSSO

Šance tu je...

Nikdo mužům nerozumí lépe než Russo a nikdo nedokáže
výmluvněji vyložit, jak přemýšlejí, trpí a milují.

Kirkus Reviews

HOST

RICHARD RUSSO

Šance tu je...

PŘELOŽIL VRATISLAV KADLEC

RICHARD RUSSO

Šance tu je...

BRNO 2020

Chances Are...

Copyright © 2019 by Richard Russo

Cover photo © Luis Padron

Cover design © Kelly Blair

Translation © Vratislav Kadlec, 2020

Czech edition © Host — vydavatelství, s. r. o., 2020
(elektronické vydání)

ISBN 978-80-275-0502-9 (PDF)

ISBN 978-80-275-0503-6 (ePub)

ISBN 978-80-275-0504-3 (MobiPocket)

Těm, jejichž jména jsou na zdi

*Tam na chvílku jsme vyhráli.
Jó, byli jsme mladý a nevinný.*
Miss Atomic Bomb, The Killers

Prolog

Tři staří kamarádi dorazili na ostrov v obráceném pořadí — první přijel ten, který to měl nejdál. Lincoln, realitní makléř, přicestoval téměř přes celé Státy až z Las Vegas; následoval Teddy, šéfredaktor malého nakladatelství ze Syracuse; a poslední se objevil Mickey, muzikant a zvukař z nedalekého mysu Cod. Všem bylo šestašedesát, navštěvovali tutéž malou humanitně zaměřenou univerzitu v Connecticutu a všichni tři tehdy špajzovali čili makali v kuchyni místního univerzitního sesterstva. Ostatní špajzáci, většinou členové nějakého univerzitního bratrstva, prohlašovali, že si tuhle práci vybrali schválně, protože v klubu Théta je spousta sexy holek, nicméně Lincoln, Teddy i Mickey byli na stipendiu a brigádu si vybrali z ekonomických důvodů s různou mírou naléhavosti. Lincoln vypadal zrovna tak dobře jako člen jakéhokoliv bratrstva, takže z něj okamžitě udělali „fešáka“, což znamenalo, že dostal tuhé bílé sáčko do pasu a obsluhoval dívky ve velké spolkové jídelně. Z Teddyho, který už v posledních dvou ročnících střední školy pracoval v restauraci, se stal pomocník kuchařky, dělal saláty, míchal omáčky a nandával jídla a moučníky. A Mickey? Stačil jim jeden pohled a šoupli ho ke dřezu, kde už čekala hora špinavých kastrolů a lepenková krabice levných drátěnek na nádobí. To bylo v prváku.

Než se dostali do posledního ročníku, vypracoval se Lincoln na vrchního špajzáka a mohl oběma kamarádům nabídnout místo vepředu v jídelně. Teddy už měl kuchyně plné zuby, takže nabídku okamžitě přijal, ale Mickey prohlásil, že pochybuje, jestli se pro něj najde dostatečně velké sako. Vlastně raději dál otročil u dřezu, než aby se musel culit na nóbl dívky vepředu, protože takhle byl alespoň svým způsobem svým vlastním páнем.

Když mířili na ostrov o čtyřiačtyřicet let později, všichni byli vděční za vzdělání, kterého se jim na Minervě dostalo. Byly tu malé třídy a přednášející byli dostupní a ochotní. Na první pohled škola vypadala jako většina jiných univerzit na přelomu šedesátých a sedmdesátých let. Kluci nosili dlouhé vlasy, seprané džíny a psychedelická trička. Na koležích studenti kouřili trávu a její vůni se snažili překrýt vonnými tyčkami, poslouchali Doors a Buffalo Springfield. Byla to však jenom věc módy. Pro většinu spolužáků byla válka čímsi vzdáleným, co se odehrávalo v jihovýchodní Asii, na Berkeley a v televizi, nikoliv na pobřeží Connecticutu. Úvodníky studentských novin *Minerva Echo* v jednom kuse bědovaly nad tím, že místním studentům se nedostává skutečného aktivismu. „Nekoná se žádný pozdvižení,“ narážel jeden z nich na slova tehdy slavné písně. „Ale proč, to moc jasný není.“

A v areálu univerzity by člověk nenašel méně odbojné místo, než byl spolkový dům klubu Théta. Pár holek tu kouřilo trávu a chodilo bez podprsenky, ale jinak sesterstvo tvořilo dokonalou ochrannou bublinu. Přesto se právě zde, spíš než během přednášek a seminářů, začal zřetelně vyjevovat skutečný svět, takže ho ani devatenáctiletí mladíci jako Lincoln, Teddy a Mickey nemohli ignorovat.auta, která parkovala za

spolkovým domem, byla nejen hezčí než vozy běžných studentů, ale dokonce hezčí než vozy univerzitních pedagogů. A co se zdálo ještě podivnější — alespoň mladíkům, kteří nepocházeli ze zvlášť bohatých poměrů —, majitelky vozů ze spolkového parkoviště zřejmě neměly pocit, že studium na Minervě je bůhvíjaká výhra, nebo že je snad dokonce obzvláštní klika mít rodiče, kteří si mohou dovolit zdejší závratné školné. V rodinách, z nichž pocházely, byla Minerva jen přirozeným pokračováním prvních osmnácti let života. Co hůř, pro mnohé z nich byla tahle škola až druhou volbou a ony se celý první ročník snažily překonat zklamání z toho, že se nedostaly na Wesleyánskou, Williamsovu nebo na některou z univerzit Břečťanové ligy. Ačkoliv znaly statistiky ohledně prospěchu a věděly, jaké musí mít člověk výsledky u přijímaček, aby se na tak elitní školy probojoval, byly zároveň zvyklé spoléhat i na další faktory — na okolnosti, o kterých není třeba mluvit a které není nutné vyčíslovat, díky nimž se však přesto dveře otevírají jako mávnutím kouzelného proutku. Nakonec byla Minerva vlastně docela dobrá. Alespoň dívky, které byly přijaty do klubu Théta, to tak nejspíš viděly. Jinak přece mohly klidně jít třeba na University of Connecticut.

První prosincový večer roku 1969, když se měla poprvé konat celonárodní odvodová loterie, přesvědčil Lincoln správkyni spolkového domu, aby dovolila špajzákům podávat večeri o půl hodiny dřív, takže se pak mohli sesednout kolem maličké černobílé televize v zadní místnosti, kde obvykle sami večereli. Uvážíme-li, že jejich osudy visely na vlásku, byla nálada překvapivě bujará — alespoň zpočátku. Komise postupně losovala data narození a mezi osmi shromážděnými špajzáky se jako první dočkal Mickey, jeho datum

bylo vytaženo jako deváté z tří set šestašedesáti a ostatní špajzáci hned začali sborově zpívat kanadskou hymnu, což by jim šlo nejspíš lépe, kdyby znali víc než dvě první slova: *O Canada!*. Ze tří kamarádů přišel jako další na řadu Lincoln s vylosovaným číslem 189 — to bylo lepší, ale zdaleka nebyl mimo nebezpečí a těžko si mohl dělat nějaké dlouhodobější plány.

Jak losování pokračovalo a z osudí neúprosně vycházela další a další data narození — 1. dubna, 23. září, 21. září —, nálada v místnosti postupně potemněla. Předtím, když podávali dívkám večeri, byli všichni na jedné lodi, ale teď z nich jejich data narození udělala jednotlivce, lidi s individuálními osudy, a oni jeden po druhém odplouvali zpět do svých pokojů a studentských bytů, aby mohli zavolat rodičům a přítelkyním a probrat s nimi skutečnost, že se jejich život právě změnil, v některých případech k lepšímu, v jiných k horšímu. Jejich známky, výsledky u zkoušek a oblíbenost v kolektivu byly náhle zcela vedlejší. Než konečně zaznělo i datum Teddyho narozenin, v místnosti s ním zůstal už jen Lincoln s Mickeyem. Teddy byl vášnivým odpůrcem války a řekl ten den kamarádům, že by radši utekl do Kanady nebo šel do basy, než aby narukoval, takže teoreticky by loterii nemusel přikládat žádný význam. Jenže tak to pochopitelně nebylo. Do Kanady se mu nechtělo a nebyl si jistý, zda by dokázal být tak důsledný a věrný svému přesvědčení, aby se nechal na protest zavřít, pokud by skutečně došlo na nejhorší. Do podobných myšlenek se zcela pohroužil, takže ve chvíli, kdy zbývalo už jen něco přes čtyřicet nevylosovaných dní, došel k názoru, že jeho datum narození už určitě zaznělo a on ho jen nějak prošvihnul, snad zrovna v ten okamžik upravovali anténu. Jenže potom konečně přišlo, třísté dvacáté druhé

z tří set šestašedesáti. Byl mimo nebezpečí. Natáhl se, aby vypnul televizi, a zjistil, že se mu třese ruka.

Mezi své přátele počítali asi půl tuctu thétaček, ale když se konečně vynořili ze spolkového domu do chladné tmy, u zadního vchodu na ně čekala jen Jacy Callowayová, do které byli všichni tři zamilovaní. Jakmile jí Mickey s přihlouplým úsměvem od ucha k uchu přilepeným na tváři oznámil, že nejspíš pofrčí do jihovýchodní Asie, sklouzla z kapoty, na které seděla, zabořila mu tvář do prsou, pevně ho objala a pravila do košile: „Hajzlové zasraný.“ Lincoln a Teddy měli ten večer daleko větší kliku — a právě po tom, nikoliv po inteligenci či bohatství člověk onoho večera zoufale toužil —, když však viděli dívku svých společných snů v Mickeyho náruči, nemohli si pomoci a šíleně mu záviděli bez ohledu na nepříjemnou skutečnost, že Jacy už byla beztak zasnoubená s docela jiným mladíkem. Jako by štěstí, které se na Mickeyho usmálo v onen kratičký okamžik, znamenalo víc než krátká slámka, kterou si vytáhl hodinu předtím. Hodinu předtím, když zaznělo jeho datum narození, bleskla Lincolnovi i Teddymu hlavou tatáž nepříjemná myšlenka: že před dvěma lety stačil odpovědným osobám jediný pohled na Mickeyho a přidělily mu tu nejdebilnější špajzáckou práci ve spolkovém domě, a že až narukuje, nejspíš si ho opět změří pohledem a pošlou ho rovnou do první linie, kde jeho mohutnou postavu žádný odstřelovač nemine.

Teď a tady se mu ovšem Jacy choulila v náruči a oni nemohli uvěřit, jakou má ten chlap kliku. Tomu se říká mládí.

Lincoln pocházel z Arizony a jeho otec byl menšinovým vlastníkem malého, z větší části vytěženého měděného dolu. Matka se narodila ve Wellesley v Massachusetts jako jediné dítě

do kdysi zámožné rodiny; z rodinného bohatství však mnoho nezbylo, což mladička Trudy zjistila až v posledním ročníku na Minerva College, když její rodiče zemřeli při automobilové nehodě. Jiná dcera by možná měla zlost kvůli tomu, jak málo se zachovalo z rodinného jmění poté, co byly vyrovnány veškeré dluhy, ale ona byla natolik zničená žalem, že nic jiného téměř nevnímala. Tichá, samotářská dívka, která jen obtížně nacházela kamarády, byla náhle na světě úplně sama, zbavena vši lásky a naděje, a bála se, že tragický osud ji může potkat stejně nenadále jako její rodiče. Jak jinak si vysvětlit její rozhodnutí provdat se za Wolfganga Amadea (W. A.) Mosera, malého, despotického muže, který měl sotva jiné přednosti než vlastní nevyvratitelné přesvědčení, že má vždy a za všech okolností pravdu?

Ne že by Trudy byla jediná, kterou obalamutil. Až do svých šestnáctých narozenin Lincoln opravdu věřil, že otec, jehož dominantní osobnost byla v ostrém kontrastu k drobné postavě, prokázal matce sňatkem laskavost. Nebyla zvláště přitažlivá ani nepřitažlivá, a pokud se někde sešlo víc lidí, ztratila se mezi nimi tak dokonale, že si ostatní později nemohli vzpomenout, zda vůbec byla přítomná. Zřídka kdy něco byť jen zlehka namítala proti tomu, co řekl či udělal její manžel, a neprotestovala dokonce ani tehdy, když jí po návratu z líbánek oznámil, že se *samozřejmě* musí zříct své římskokatolické víry a připojit se k fundamentalistické křesťanské sektě, k níž patří on. Jakmile přijala jeho nabídku k sňatku, brala jako hotovou věc, že s ním bude žít uprostřed pouště v městečku Dunbar, kde se nacházel důl Moserových; předpokládala však také, že čas od času pojedou někam na dovolenou, když už ne přímo do Nové Anglie — k níž manžel vyjádřil značnou averzi —, tak třeba do Kalifornie, ovšem

ukázalo se, že manžel nemá v oblíbené pobřeží obecně. Pevně věřil — jak jí vysvětlil —, že „člověk by se měl naučit milovat to, co má“, čímž zjevně myslel Dunbar a sebe sama.

Dunbar i muž, kterého si vzala, připadali Trudy ve všech ohledech zvláštní i cizí, alespoň zpočátku. Město samotné se rozkládalo v rozpálené, prašné rovině a bylo neomluvitelně a nepokrytě segregované, přičemž na jedné straně železnice bydleli bílí a na druhé „Mexikánci“, jak místní říkali dokonce i těm, kteří tu žili legálně už déle než století. Přestože byl Dunbar podle Trudyina názoru naprostý zapadákov, měl zjevně vše, co W. A. (čili „dabljú-ej“, pro přátele Dub-Yay) Moser vyžadoval: dům, ve kterém žili, kostel, který navštěvovali, a omšelý klub, kde mohl hrát golf. Doma její muž vládl pevnou rukou a jeho slovo bylo zákon. Trudyini rodiče spolu byli zvyklí diskutovat, takže ji překvapilo, když zjistila, že její vlastní manželství bude fungovat podle zcela odlišného vzoru. Lincoln přišel na svět až několik let po svatbě, bylo tedy možné, že otec s matkou se předtím občas dohadovali o tom, jak co bude — a otec teprve postupně podřizoval Trudy své vůli —, ale Lincolnův dojem byl takový, že jakkoliv mohla být matka překvapena svým novým životem, přijala jej v okamžiku, kdy vkročila do Dunbaru. Co si pamatoval, poprvé si postavila hlavu, když nadešel čas, aby si její syn podal přihlášku na vysokou školu. Dub-Yay chtěl, aby Lincoln šel do Tucsonu na University of Arizona, kam kdysi chodil i on sám, ale Trudy, která se po smrti rodičů odstěhovala do Tucsonu k neprovdané tetě a studium dokončila také tam, byla rozhodnutá, že syn bude studovat na východním pobřeží. A to nikoliv na velké státní univerzitě, ale na nějaké menší, humanitně zaměřené škole, jako je Minerva, ze které sama odešla semestr před závěrečnými zkouškami.

Hádka začala u večeře, když otec svým vysokým, kňouravým hlasem pravit: „Je ti doufám jasné, že aby se stalo něco takového, musel bych být nejdřív mrtvý?“ Jeho výrok měl zjevně ukončit další diskusi, takže Lincolna překvapilo, když v matčině tváři zahlédl nepovědomý výraz, který naznačoval, že manželovu smrtelnost s klidem zvažuje a vůbec se tím nenechala zastrašit. „No, i tak...“ řekla, čímž diskuse skutečně skončila, alespoň prozatím. Pokračovala totiž později v rodičovské ložnici. Přestože se snažili tišit hlas, Lincoln přes tenkou zeď oddělující jeho pokoj slyšel, jak se dál dohadují, a spor pokračoval ještě dlouho poté, co otec, který časně ráno odcházel do dolu, obvykle usínal. Pokračoval dokonce i poté, co Lincolna samotného přemohl spánek.

Druhý den ráno, když otec rozhozený nedostatkem spánku a nezvyklým domácím nesouladem odešel se skelným pohledem do práce, ležel Lincoln v posteli a dumal nad tím. Co to do matky u všech všudy vjelo? Proč se vrhla zrovna do téhle bitvy? Co se týkalo přímo Lincolna, byl by s University of Arizona naprosto spokojený. Studoval tam otec a mířilo tam i několik Lincolnových spolužáků, takže by alespoň někoho znal. Po maličkém Dunbaru by se na Tuscon a život ve velkém městě docela těšil. A kdyby se mu zastesklo po domově, mohl by snadno zaskočit domů na víkend. Pár dalších spolužáků se hlásilo na školy v Kalifornii, ale nevěděl o nikom, kdo by se chystal na východní pobřeží. Měla snad matka pocit, že chce být na druhé straně Států, kde nikoho nezná? Chodit na vysokou s děckama, co mají za sebou nóbl přípravky? A nebylo to nakonec jedno? Poté co Lincoln usnul, dostala matka bezpochyby rozum a nakonec si uvědomila, že pokud jde o podstatné věci, vzdorovat otevřeně otci v téhle či

v jakékoliv související záležitosti je zcela marné. Teď byl již pořádek jistě obnoven.

Lincoln byl tedy znovu překvapen, když našel matku v kuchyni, jak si zvesela pobrukuje a z událostí předešlého večera zjevně není ani trochu v rozpacích. Byla ještě v županu a v pantoflích, jak u ní bylo po ránu zvykem, ale zároveň byla nebývale rozjařená, jako by se chystala na dlouho očekávanou dovolenou v nějaké exotické destinaci. Bylo to mimořádně zneklidňující.

„Myslím, že táta má pravdu,“ řekl jí Lincoln a nasypal si misku vloček.

Matka si přestala pobrukovat a zadívala se mu do očí. „No to je mi tedy novinka.“

Tím ho zaskočila. Nebylo to přece tak, že by se s otcem hádala v jednom kuse a on se vždycky přiklonil na otcovu stranu. Předešlého večera došlo vlastně k první skutečné hádce, na kterou si vzpomínal. „Proč utrácet tolik peněz?“ pokračoval a snažil se, aby to znělo racionálně a nezaujatě. Přilil si do misky mléko a ze zásuvky vytáhl lžici. Měl v úmyslu najíst se vestoje, opřený o linku, jako obvykle.

„Sedni si,“ vyzvala ho matka. „Některým věcem nerozumíš a je nejvyšší čas, abys je pochopil.“

Potom vytáhla schůdky zasunuté mezi linkou a ledničkou a vylezla na ně. Chtěla něco, co bylo v nejvyšší polici kredence úplně vzadu. Lincoln ji užasle a ano, i maličko vystrašeně sledoval. Schovávala snad tam nahoře něco, co otec neměl najít? Co? Nějakou účetní knihu nebo snad fotoalbum, něco tajného, co teď vrhne světlo na věci, kterým Lincoln údajně nerozumí? Ale nebylo to tak. Vyndala láhev whisky. Podala ji Lincolnovi a teprve potom slezla.

„Mami?“ hlesl, protože bylo sedm ráno — a to jako vážně? Kdo je ta cizí ženská? Co udělala s matkou?

„*Sedni si,*“ zopakovala a Lincoln ji tentokrát rád poslechl, protože se mu podlamovala kolena. Díval se, jak si matka leje lok jantarové tekutiny do kafe. Potom si sedla naproti němu a postavila láhev na stůl, jako by naznačovala, že s ní ještě neskončila. Napůl očekával, že nabídne i jemu. Místo toho tam ale prostě jen seděla a zírala na něj, dokud se kdovíproč nezačal cítit provinile a nesklopil zrak do misky vloček, které začínaly být dost rozmáčené.

Jádro sdělení bylo zhruba následující. Existovala určitá fakta týkající se jejich životů, o kterých zřejmě nebyl Lincoln dostatečně informován, počínaje dolem. Jistě, věděl, že důl už je z větší části vytěžený a že během několika posledních let spadly ceny mědi. Každým rokem bylo víc a víc dělníků bez práce a ti zbývající opět vyhrožovali, že založí odbory, jako by v Arizoně někdy někdo něco podobného udělal. Nakonec se důl bude muset zavřít a život horníků se pořádně otřepe v základech. Nic z toho nebyla novinka. Ne, novinka spočívala v tom, že by se to mohlo zásadně dotknout i života Lincolnovy rodiny. Vlastně se ho to už dotklo. Většinu „nadstandardních“ výdajů — za věci, které řada jejich sousedů neměla, jako třeba zabudovaný bazén, správce, členství v golfovém klubu, co dva roky nové auto — si mohli dovolit jen díky ní, vysvětlovala matka, díky penězům, které do manželství přinesla ona.

„Ale já myslím...“ začal Lincoln.

„To je mi jasné,“ přerušila ho. „Ale musíš se zkrátka naučit myslet jinak. A začneš s tím hned teď.“

Předešlého večera chtěl otec jako obvykle rozhodnout za ostatní. Prohlásil, že nebude synovi platit vzdělání v části

země, kterou opovrhuje pro její snobství a elitářství; ještě by se mu odtamtud vrátil jako nějaký zatracený demokrat, nebo nedejbože jako jeden z těch dlouhovýchlasyých demonstrantů proti válce ve Vietnamu, kteří jsou večer co večer v televizi. Soukromé humanitní vzdělání na východním pobřeží by stálo nejméně pětkrát tolik co „naprosto vyhovující“ vzdělání přímo tady v Arizoně. Na to matka odpověděla, že se otec plete — jen si představte, že mu řekla něco takového! —, protože ve skutečnosti by to stálo *desetkrát* tolik. Už na Minerva College volala, a tudíž ví, o čem mluví. Tedy ne že by vůbec šlo o to, kolik bude stát školné, protože ona ho hodlá zaplatit sama. Kromě toho, pokračovala — představte si to, *pokračovala!* —, doufá, že jejich syn se demonstrací proti té hloupé a nemravné válce skutečně zúčastní, a konečně pokud by se Lincoln rozhodl volit demokraty, rozhodně by nebyl v téhle rodině jediný. Aby bylo jasno.

Přestože Lincoln matku miloval, zdráhal se nový výklad ekonomické situace přijmout coby skutečnost — především proto, že by to otce stavělo do značně nelichotivého světla. Pokud si veškerý „nadstandard“ tak dlouho užívali jen díky matce, nikoliv díky otci, tak proč otec ponechával Lincolnu ve víře, že zdrojem jejich relativního přepychu je W. A. Moser sám? Navíc tenhle nový mateřský narativ moc neladil s tím, co mu rodiče od malička vyprávěli — že kdysi dávno pradávno byla matčina rodina vskutku bohatá, leč smrt matčiniých rodičů odhalila chatrný domek z karet: špatné investice zamaskované lehkomyšlnými půjčkami a klesající aktiva prošťustrovaná v nekonečných spekulacích. Že i když se peníze rozutekly, prarodiče si dál žili na vysoké noze, léto trávili na mysu Cod, v zimě jezdili na drahé dovolené do Karibiku, a kdykoliv se jim zachtělo, zaletěli si na skok do Evropy.

Vymetali večírky a nezřízeně pili, i ten večer, kdy se stala nehoda, nejspíš popíjeli. Byli jako... ano, nepopírejme to... jako *Kennedyové*. V intencích otcova myšlení to byl příběh s poučením o pošetilých lidech libujících si v dekadenci, kteří pocházeli z namyšleného, snobského koutu země, o lidech, kteří nevěděli, co je to tvrdá práce, a které konečně stihl opožděný, ale zasloužený trest. Otec nešel tak daleko, aby otevřeně prohlášoval, že zachránil Lincolnovu matku před zhýralým životem, ale závěr si každý mohl vyvodit sám. Trvá snad teď matka na tom, že tenhle nezpochybnitelný rodinný narativ byl pouhá lež?

Ne tak docela, připustila matka, ale také to nebyla úplná pravda. Ano, její rodiče byli lehkomyšní, a když se finanční prach usadil, ukázalo se, že rodinné jmění je fuč, ale před věřiteli se bůhvíjak podařilo zachránit domek v Chilmarku, na ostrově Martha's Vineyard. Převedli ho do svěřeneckého fondu, ve kterém byl až do jejich jednadvacátých narozenin. Proč o tom baráku Lincoln nikdy neslyšel? Protože když se o jeho existenci krátce po svatbě doslechl otec, chtěl ho prodat — čistě na truc, tvrdila matka, aby ji ještě víc odstříhl od její minulosti, a bezpečněji ji tak připoutal k sobě. Poprvé za dobu jejich manželství se tehdy vzepřela jeho požadavku a její neústupnost v téhle záležitosti W. A. Mosera překvapila a zneklidnila natolik, že odmítl — opět na truc — ten zatracený barák někdy v budoucnu navštívit. Kvůli jeho zatvřelosti tedy dům rok co rok během letní sezony pronajímají, a protože ostrov je čím dál tím módnější destinací, nájmy rok od roku rostou; peníze plynou na spořicí účet, odkud je čas od času vyberou, aby si mohli dovolit zmíněný nadstandard. To, co zbylo, prý matka hodlá použít na Lincolnovo vzdělání.

Ach, Chilmark. Když byla malá, vyprávěla mu s pohledem zastřeným vzpomínkami, nebylo na světě místa, které by měla raději. Přijížděli na ostrov koncem května na Den obětí války a do Wellesley se nevrátili dřív než začátkem září, na Svátek práce. Ona s matkou pobývaly v domku i přes týden a otec se k nim připojoval o víkendech, kdy se tu také konaly večírky — ano, Lincoln, lidé *pili* a *smáli se* a *bavili se* —, hosté se shromažďovali na nevelké terase, odkud bylo vidět až daleko na Atlantský oceán. Rodinní přátelé ji zahrnovali pozorností a jí vůbec nevadilo, že kolem není moc dalších dětí, protože matka se jí ty tři dlouhé měsíce plně věnovala. Celé dlouhé léto chodili bosí, život byl plný slaného vzduchu, prostěradel vonících čistotou a racků kroužících nad hlavou. Všude po podlaze byl písek a nikomu to nevadilo. Za celé léto nebyli v kostele a nikdo ani nenaznačil, že by to mohl být hřích, protože nebyl. Bylo to *léto*.

Matka doufala, že Lincoln bude jednou na Chilmark vzpomínat stejně, a aby to tak bylo, učinila nezbytná opatření, takže domek případně zdědí on, a nikoliv jeho otec. Teď jen chtěla, aby jí slíbil, že nemovitost neprodá, leda v krajní nouzi, a kdyby ho už z nějakého závažného důvodu prodat musel, nebude se o výnos dělit s otcem, protože ten by peníze hned daroval církvi. Že se zřekla jediné pravé víry, to je jedna věc, prohlásila matka, ale nemá v úmyslu dovolit Dub-Yayovi, aby v jednom kuse dotoval tu zatracenou partičku zařikávačů hadů — rozhodně ne z *jejích* peněz.

Než se matce podařilo sdělit všechny ty zbrusu nové informace synovi, zabralo to většinu dopoledne a několik kafi říznutých whisky. Lincoln na ni zíral s otevřenou pusou a pomalu klesal na mysl. Realita, v níž se dosud pohyboval, byla násilím proměněna. Když matka konečně domluvila, zvedla

se, zavrávala, řekla „Ty brďo!“ a chytila se stolu, potom dopravila misku od vloček i hrnek od kafe do dřezu a oznámila, že si nejspíš půjde na chvílku schrupnout. Ještě chrupala, když otec večer přišel z dolu, a poté co ji vzbudil a vyzvídal, co bude k večeři, řekla mu, aby si uvařil sám. Lincoln schoval láhev whisky zpátky do kredence, ale otec podle všeho intuitivně vytušil, co se v jeho nepřítomnosti přihodilo. Vrátil se do kuchyně, změřil si syna pohledem, ztěžka vzdychl a zeptal se: „Jdeme do mexické?“ V Dunbaru byly jen čtyři restaurace a tři z nich byly mexické. Ve své oblíbené pojedli za naprostého mlčení *chiles relleños* a otec promluvil jen jednou, když řekl: „Matka je dobrá žena.“ Jako by chtěl tuhle skutečnost zanést do protokolu.

Věci se postupně vrátily do obvyklých kolejí, nebo alespoň do těch, které byly obvyklé u Moserových. Lincolnova matka sice na chvíli našla vlastní hlas, ale brzy už byla opět tichá a pokorná, za což byl Lincoln vděčný. Někteří jeho kamarádi přece jen žili v domácnostech, kde vládl svár. Konec konců měl nejspíš veškeré důvody považovat se za šťastlivce. Jednak právě přišel k majetku. A jednak i přesto, že to rodiče asi finančně dost zatíží, čeká ho napřesrok podle všeho studium na elitní humanitně zaměřené univerzitě na východním pobřeží, což se dosud v Dunbaru nikomu nepoštěstilo. Mohl to brát jako dobrodružství. Jenže nové skutečnosti týkající se jejich existence, které si vyslechl od matky, jím hluboce otrásl. Pevná půda se mu pod nohama změnila v písek a jeho rodiče, které dosud znal tak dobře jako nikoho jiného, se proměnili v cizince. Pevnou půdu pod nohama snad časem opět získá, ale nikdy už jí nebude tak docela věřit.

Teddy Novak byl také jedináček a vyrůstal na Středozápadě jako syn dvou utrápených středoškolských učitelů angličtiny. Věděl, že ho rodiče milují, protože mu to říkali, kdykoliv se jich zeptal, ale někdy měl dojem, že jejich život byl už před jeho narozením příšerně přečpaný dětmi, a když do něj náhle vstoupil on, byl dost možná tou poslední kapkou, která je zlomila. Věčně známkovali písemky a dělali si přípravu do hodin, a pokud je vyrušil, jejich výrazy obvykle vyjadřovaly nevyřčené otázky jako: *Proč se pořád ptáš mě, a ne otce?* nebo *Není teď řada na matce? Já se ti věnoval posledně.*

Coby kluk byl Teddy drobný a útlý a nebyl právě sportovní typ. *Idea* sportu se mu líbila, ale když zkusil hrát baseball, americký fotbal, nebo dokonce vybíjenou, nevyhnutelně pak domů kulhal celý potlučený a pohmožděný a prsty měl ohnuté v nezvyklých úhlech. Byl takový od přírody. Otec byl vysoký, ale vychrtlý, samá ruka, samá noha. Ohryzek mu trčel na krku, jako by si ho půjčil od někoho daleko většího, a oblečení mu nikdy pořádně nepadlo. Když sehnal košili s dost dlouhými rukávy, do límce by se vešla ještě jedna hlava; jestliže mu límec přiléhal ke krku, manžety měl někde na půl cesty mezi loktem a zápěstím. Kolem pasu měl velikost čtyřicet dva, ale na délku padesát, takže mu nezbylo než si nechávat šít kalhoty na míru. Vprostřed čela mu vyrůstal bujný chomáč nepoddajných vlasů, obklopený širokým příkopem bledé, skvrnité pokožky. Nebylo překvapení, že mu žáci říkali Ichabod, ačkoliv nikdo s jistotou nevěděl, jestli přezdívka vznikla na základě jeho podoby s hrdinou *Legendy o Spicím luhu*, nebo kvůli jeho obzvláštní zálibě v téhle povídce — byl to totiž první text, s nímž se setkali studenti posledního ročníku v jeho literárním semináři nazvaném *Americký charakter*. Na zmíněné povídce se Teddyho otcí

nejvíc líbilo, že žáci většinou nepochopili pointu a on jim ji poté mohl objasnit. Užívali si nadpřirozené prvky v podobě bezhlavého jezdce, a když se ukázalo, že vůbec není nadpřirozený, byli zklamaní. I tak se jim ale konec povídky — kdy vzor amerického hrdiny Kolohnát Brom triumfuje a z domýšlivého vyčouhlého učitele Ichaboda Crana udělají hlupáka, takže musí utéct z městečka — nesmírně zamlouval. Byla docela dřina je posléze přesvědčit, že povídka je ve skutečnosti obžalobou antiintelektualismu, který Washington Irving rozpoznává coby ústřední rys amerického charakteru. Tím, že si žáci o smyslu povídky udělali přesně opačný závěr, než jaký by byl na místě, se sami bezděčně stali obětí autorova šprýmu — alespoň Teddyho otec na takovém výkladu trval. Obzvláště těžké bylo přesvědčit školní sportovce, kteří se přirozeně identifikovali s Kolohnátem Bromem, protože Brom byl silný, pohledný, arogantní, vychytralý a zároveň zabeďněný a nakonec získal nejkrásnější dívku v okolí, podobně jako se jim dařilo u roztleskávaček. Kde v tom byla jaká satira? Pro ně to byl příběh o přirozeném výběru. A i kdyby to satira byla, Teddyho otec — takový směšný hubeňour — rozhodně nebyl tím nejvhodnějším zprostředkovatelem. Sportovci měli za to, že by si zasloužil osud nikoliv nepodobný osudu Ichaboda Crana.

Teddyho matka byla také vysoká, vyčouhlá a hubená, a když stáli s manželem vedle sebe, lidé je často zaměňovali za sourozence, někdy i za dvojčata. Jejím nejvýraznějším rysem byla vystupující hrudní kost, na kterou si neustále poklepávala, jako by ji permanentně provázelo pálení žáhy. Když si toho lidé povšimli, často se od ní odtahovali v obavě, že to, co se snaží potlačit, ať už je to cokoli, se náhle prodere na povrch. Ještě horší než tohle všechno Teddymu

ovšem připadalo, že rodiče zjevně jeden druhého viděli právě tak, jak je vidělo okolí, ačkoliv samotná Teddyho existence naznačovala, že musely být okamžiky, kdy tomu bylo jinak. Oba si byli dobře vědomi, že nejsou fyzicky příliš přitažliví, a podle všeho čerpali útěchu především ze své mimořádné vnímavosti a ze schopnosti formulovat s nesmírným pohrdáním rozličné vyhraněné názory, což bylo bohužel přesně to nadání, které zničilo nebohého Ichaboda Crana.

Teddy od útlého věku cítil, že je jiný než ostatní děti, a přijal svůj osamělý způsob života bez reptání. „Nemají tě rádi, protože jsi chytrý,“ vysvětlili mu rodiče, přestože se jim nesvěřil, že by ho ostatní neměli rádi — jen řekl, že si připadá divně, jako by ostatní chlapi dostali nějakou příručku, jak být klukem, a na něj nezbylo. Když se snažil jednat jako jeden z nich, dost často si ublížil, takže většinou raději zůstával doma v bezpečí a četl si, čímž dělal radost rodičům, kteří neměli valnou chuť někde ho honit, nebo si dokonce dělat starosti s tím, kde je. „Čte hrozně rád,“ upozorňovali vždycky ostatní dospělé, kteří žasli nad Teddyho bezvadným prospěchem. Ale skutečně četl *rád*? Teddy sám si nebyl jistý. Jeho rodiče byli pyšní na to, že nemají televizi, co tedy při nedostatku společníků mohl dělat jiného? Jistě, dával knihám přednost před zvrťáváním kotníků a lámáním prstů, ale to ještě nedělá ze čtení vášeň. Otec s matkou se nemohli dočkat, až odejdou do důchodu, seknou s učením a známkováním a kromě čtení knih nebudou muset dělat nic jiného, zatímco Teddy stále doufal, že se mu naskytne nějaká nová aktivita, která by ho bavila a přitom nekončila zraněním. A ano, do té doby si četl.

V prvním ročníku střední školy se stalo něco zvláštního: prudce a neočekávaně o pořádný kus vyrostl a přibral asi

třináct kilo. Přes noc byl o půl hlavy vyšší a také daleko urostlejší než otec. A co bylo ještě podivuhodnější, objevil, že dokáže hrát lehce a ladně basketbal. Už v prváku dovedl smečovat přímo do koše — jako jediný v týmu — a zvládal i střely z výskoku po zadní obrátce, které bylo při jeho výšce prakticky nemožné blokovat. Stál za úspěchem školního mužstva a zajišťoval mu nejvíc bodů, dokud se nerozneslo, že se nerad strká. Když do něj někdo vrazil, Teddy raději couvl a dobře umístěný štouchanec pod žebra ho odradil od vstupu do bedny, kam jako útočník nejspíš patřil. Trenéra tohle všechno tak rozlítlo, že dokonce posměšně označil Teddyho střely po zadní obrátce za zbabělé, přestože týmu obvykle přinesly něco mezi dvanácti a patnácti body za zápas. „Měl jsi jim jednu *fláknout*,“ řval, zatímco Teddy postával na lajně šestky a trpělivě čekal na přihrávku. „Bud' chlap, ty srabe.“ Když Teddy i nadále neprojevoval nejmenší chuť někomu jednu fláknout, pověřil trenér jednoho jeho spoluhráče, aby na něj zkusil hrát co nejútočněji. Doufal, že tím Teddyho zocelí. Nelson byl o hlavu menší, ale postavu měl jak tank a se značným uspokojením poslal Teddyho k zemi, zrovna když si promyšleně razil cestu ke koši. Když si Teddy stěžoval, že to byl faul, trenér odsekl: „Tak mu to vrať!“ Teddy samozřejmě odmítl.

Nelsonovi se úloha tréninkového otloukače vyloženě zalíbila, takže občas i o přestávce na chodbě s potěšením nabral Teddyho ramenem do žeber, zavíral ho do skříňky v šatně a rozhazoval mu učebnice. „Koložnat Brom!“ prohlásil Teddyho otec, který podle literatury poznával skutečnost, když mu Teddy popsal, o co jde. Pomoc byla podle starouše nasnadě: odejít z mužstva a tím odmítnout stereotyp amerického muže coby tupého borce. Teddy to ovšem viděl jinak.

Basketbal miloval a chtěl ho hrát jako bezkontaktní sport, kterým podle jeho přesvědčení v jádru byl. Chtěl dostat míč na lajně šestky, udělat fintu, otočit se a šoupnout míč do koše z výskoku po zadní obrátce. Zvuk, který vydává míč, když projde sítkou, aniž by se dotkl okraje koše, byl úžasnější než cokoliv jiného, co Teddy za svůj mladý život slyšel.

Jeho kariéra ve školním mužstvu skončila podle očekávání, ačkoliv kdyby to Teddy skutečně očekával, nejspíš by poslechl otcovu radu a prostě by odešel. Jednou odpoledne při tréninku, zrovna když se odrazil k doskoku, ho Nelson podkopl, on sebou praštil na zem a narazil si kostrč. Výsledkem byla kompresní zlomenina obratle, která podle doktorů mohla být i daleko vážnější. Přesto si už po zbytek sezony nezahrál. Mezi desítkami knih, kterými se během jarní a letní rekonvalescence prokousal, byla i *Sedmistupňová hora* Thomase Mertona, u které měl kdovíproč podobný pocit, jako když smečoval z výskoku. Když ji dočetl, zeptal se rodičů, z nichž ani jeden nebyl nábožensky založen, jestli může jít do kostela. Jejich odpověď byla příznačná — prohlásili, že nemájí námitek, pokud nebude vyžadovat, aby šli s ním. V neděli ráno vždycky četli *New York Times*.

Protože Merton byl trapistický mnich, Teddy nejdřív zkusil katolický kostel, ale místní farář byl tím, koho by Teddyho otec okamžitě identifikoval jako antiintelektuála, no vážně, byl to blb a mnišskému ideálu byl tak vzdálený, jak si jen člověk dokáže představit, takže poté Teddy vyzkoušel unitářský kostel o blok dál. Tamní duchovní byla žena se vzděláním z Princetonu. V mnoha ohledech Teddymu připomínala rodiče, až na to, že o něj podle všeho jevila upřímný zájem. Byla pohledná a vůbec ne vyčouhlá, a tak se do ní ihned zamiloval. Stále ještě byl silně ovlivněný Mertonem, takže se snažil,

aby jeho láska zůstala čistá, ale večer si před usnutím většínou představoval, jak asi vypadá pod štólou a pod talárem. Pochyboval, že Merton by dělal něco takového. Teddy byl zničený žalem a zároveň se mu ulevilo, když ji přeložili do jiné obce.

Ve čtvrtáku mu lékaři dovolili vrátit se k basketu, ale on to neudělal, což přimělo trenéra utrousit pod vousy *srabe* pokaždé, když se míjeli na chodbě. Buď to, nebo *sráči*, Teddy si nebyl úplně jistý. Ke svému překvapení zjistil, že je mu celkem fuk, co si trenér myslí, ačkoliv trochu ho to nejspíš přece jen trápilo, protože následující léto, ještě předtím než Teddy zamířil na Minervu, si trenér při pokusu uvolnit klacík zaseklý v sekačce na trávu — aniž by ji vypnul — ufknul poslední článek prstu, který s oblibou označoval jako ukojováček. A když se o tom Teddy doslechl, musel se proti své vůli usmát, přestože se zároveň cítil trochu provinile. K přijímačkám na Minervu napsal esej o Mertonovi a představa, že by se tenhle mnich radoval z utrpení jiné lidské bytosti, mu nepřišla o nic věrohodnější, než že by si ctihodný trapista celé noci představoval, jak vypadá pod talárem pohledná unitářská duchovní. Na druhou stranu, Merton zmíněnou duchovní nikdy nepotkal a předtím, než konvertoval ke katolicismu, byl podle všeho pěkný prostopášník. A podle Teddyho názoru navíc nebyl důvod předpokládat, že Bůh postrádá smysl pro humor. Neplete se do lidských věcí, říkali Teddymu, ani se nesnaží ovlivňovat jejich chování, ale Teddy měl stejný dojem, že způsob, jakým trenér přišel o koneček ukojováčku, musel Boha minimálně pobavit.

Mickey Girardi byl z drsné, dělnické čtvrti v connecticutském West Havenu, proslulé kulturisty, harleyi a etnickými po-

uličními mejdany. Narodil se do irsko-italského manželství, táta pracoval na stavbách, matka byla sekretářkou v pojišťovně a oba byli pevně přesvědčení, že je třeba se asimilovat. Vyvěšovali americkou vlajku, a to nejen na Den nezávislosti. Coby vysloužilce z druhé světové války by otec mohl využívat výhod zákona o veteránech, ale znal chlápek, který ho mohl dostat do instalatérských odborů a on počítal, že to bude lepší. Mickey byl nejmladší z osmi dětí, měl sedm sester a v mnoha ohledech byl šíleně rozmazlený — nosil oblečení, které rodiče koupili přímo na něj, a hned od začátku měl vlastní pokoj. No dobře, byl to krcálek asi jako komora na smetáky, ale co? Rodinný dům byl skromný, ale dostatečně velký a stál jen tři bloky od pláže, což bylo skvělé zvláště v létě, když od vody vála chladivá briza. Ovšem když vítr změnil směr, člověk si připadal, jako by žil přímo pod nedalekou dálnicí, a hluk dopravy byl dost nepříjemný. Na nedělní večeri museli být všichni doma a neexistovaly žádné výmluvy. Špagety s klobáskou, masové kuličky a dušené vepřové plecko v rajske omáče. Recept matky Michaela staršího, zdráhavě předaný irské snaše — bez jedné či dvou klíčových přísad, aby vynikl rozdíl. Rodina na prvním místě, Amerika na druhém — nebo možná obráceně, v dnešní době, kdy je všude plno špinavých mániček, co pořád mávají těmi svými debilními mírovými transparenty — a všechno ostatní s velkým odstupem na třetím.

Pro Mickeyho byla na prvním místě muzika. Jeho první brigáda spočívala v tom, že zametal v obchodě s hudebními nástroji. Ve výloze tam zahlédl Fender Stratocaster a okamžitě se zamiloval. Po kytáře přišlo kombo. Ve třinácti první kapela. Než mu bylo šestnáct, už tajně chodil do pochybných newhavenských barů, kde vyesedával se staršími kluky,

jejichž dívky nenosily podprsenky a podle všeho to s oblibou odhalovaly tím, že se před Mickeym předkláněly. Později s Lincolnem a Teddym vtipkoval, že celý rok 1965 měl permanentní erekci. „Jestli tě chytну, jak s těma klukama někde fetuješ,“ varoval ho otec, „tak budeš první dítě v Americe, který někdo ubil k smrti elektrickou kytarou značky Fenson.“

„Fender,“ opravil ho Mickey.

„Rovnou mi ji přines, ty chytráku. Uděláme to hned. Ušetříme čas.“

Studium na univerzitě byla asi poslední věc na světě, po které Mickey toužil. Ve škole se vždycky držel někde mezi průměrným a prachmizerným prospěchem, ale na vysokou či vyšší odbornou šly nebo se chystaly jít všechny jeho sestry a matka to tak chtěla. Veřejná vyšší odborná na dva roky, bydlení doma, tak to měl naplánováno. Pan Pohodička, přezdívala mu matka. Že prý jde vždycky cestou nejmenšího odporu. Nejspíš měla pravdu, říkal si Mickey. Nebyl zrovna přehnaně ambiciózní. Ale nějak nedokázal pochopit, co by bylo tak špatného na tom, kdyby zůstal ve West Havenu. Když byly teď sestry pryč, byla doma spousta místa. Tedy až na neděle a svátky.

Bohužel i v případě, že chtěl jít člověk jenom na vošku, musel udělat testy, a tak je Mickey jednou v sobotu ráno udělal. Nechtěl zklamat matku a být jediný, koho nevezmou na veřejnou vyšší odbornou kvůli mizerným výsledkům v testu, takže večer předtím odřekl koncert a v noci se pořádně vyspal. Počítal, že když se projednou bude trochu snažit, snad ho to nezabije. Školné bylo celkem nízké, a kdyby měl dobré výsledky a kápló by pár babek na učebnice a další výdaje, šplhnul by si u fotříka.

Když výsledky přišly, matka čekala otce už ve dveřích. „Koukni na to,“ řekla a ukázala mu papír, podle kterého se syn umístil mezi dvěma procenty nejlepších. „Ten kluk je geniální.“

Protože jediný kluk v místnosti byl Mickey, otec se rozhlédl, jestli se někde někdo neschovává. „Kterej kluk?“

„Tenhle,“ odpověděla matka. „Tvůj syn.“

Otec se podrbal na hlavě. „Tenhle tady?“

„Ano. Náš Michael.“

Otec se zamyšleně zadíval na výsledky testu, potom na manželku, potom na Mickeyho, potom zase na manželku. „Tak jo,“ pravil konečně. „Kdo je tvůj otec? Vždycky mě to zajímalo.“

Ještě druhý den se to Michael starší snažil nějak zpracovat. „Pojď se se mnou projít,“ řekl a popadl Mickeyho svou masitou prackou za rameno. Když byli asi blok od domu a bezpečně z doslechu, pokračoval: „Tak dobře, vybal to a slibuju, že nebudu dělat scény. Kdo za tebe ten test napsal?“

Mickey cítil, že mu zacukalo v levém oku. „Víš co, taťko?“ začal.

„Neříkej to,“ varoval ho otec.

„Naser si,“ dokončil myšlenku Mickey.

Michael starší se zastavil a rozhodil rukama. „Řekl jsi to.“ Potom vyťal synovi takový pohlavek, že Mickeymu vyhrkly slzy do očí. „No ale to mi teda vysvětlí, protože já bych tomu rád rozuměl. Povídáš, že ten test není žádná levárna?“

Mickey přikývl.

„Tvrdíš mi, že jsi prostě tak chytřej.“

„Já nic netvrdím,“ prohlásil Mickey.

„Tvrdíš mi, že učení ti celou tu dobu mohlo jít skvěle a matka na tebe mohla bejt pyšná?“

Mickey cítil, že když se člověk podívá na celou záležitost v tomhle světle, na téměř dokonalé výsledky testu najednou padne lehký stín. Pokrčil rameny.

„Co jsme si vlastně mysleli?“ zeptal se otec, spíš sám sebe než syna. „S holkama nám to tak šlo.“

„Tak promiň,“ řekl Mickey.

„No dobře, poslouchej, páč teď uděláš tohle: půjdeš na vejšku a budeš se pořádně učit. Bez diskuse. Buď se budeš snažit, aby na tebe byla máma pyšná, nebo se doma vůbec neukazuj.“

Mickey začal něco namítat, ale zjistil, že se mu vlastně nic namítat nechce. Sám pořád ještě zpracovával pozoruhodné výsledky testů a začínal si říkat, že by měl třeba na víc než jen na vyšší odbornou. Když se zpráva o jeho výsledcích rozkřikla na westhavenské střední, pár bývalých učitelů ho zastavilo na chodbě. „No, co jsme ti říkali?“ chtěli všichni vědět. Takže místo toho, aby se teď proti otcovu příkazu ohradil, jen se zeptal: „A můžu si jako hlavní obor vybrat muziku?“

Otec zvedl zrak k obloze a potom se podíval na syna: „Proč musíš v jednom kuse pokoušet štěstí?“

„Takže můžu?“

„Dobře,“ řekl Michael starší. „Pro mě za mě můžeš mít jako hlavní obor třeba elektrickou kytaru značky Fenson.“

Mickey ho chtěl nejdřív opravit, ale otec měl pravdu. Vážně někdy zbytečně pokoušel štěstí.

Jaká vlastně byla šance, že tihle tři budou studovat na Minerva College na pobřeží Connecticutu a sejdou se v jednom studentském bytě? Stačí totiž vytrhnout jediné vlákno z přediava lidského osudu a všechno se rozplete a rozpadne. Ačkoliv také by se možná dalo říct, že věci mají tendenci rozplétat se samy od sebe.

Lincoln

V září bylo na ostrově nejlépe. Davy zmizely, pláže se vyprázdnily a moře bylo stále ještě teplé. V restauracích si člověk nemusel rezervovat místo. Na konci srpna se politici vrátili do hlavního města a levičáci z Hollywoodu a z médií zase do Los Angeles nebo do New Yorku. Zmizeli také nafoukaní, privilegovaní členové studentských spolků, z nichž mnozí se zatím považovali za demokraty, ale časem z nich vyrostli typičtí republikáni. Polovinu Lincolnovy realitní kanceláře v Las Vegas — respektive toho, co z ní zbylo po velké recesi — tvořili členové klubu Sigma chí, kteří se v šedesátkách a sedmdesátkách vydávali za dlouhovlasé huliče a protiválečné aktivisty. Teď z nich byli zapřisáhlí konzervativci — v každém případě zapřisáhlejší než Lincoln. Coby celoživotní republikán dnes Lincoln jen obtížně hledal útočiště v kterékoliv části politického spektra. Volit Hillary nepřicházelo v úvahu. Ale koho tedy? O nominaci stále ještě bojovalo třináct republikánských kandidátů — někteří z nich byli naprosto vypatlaní a další se tak minimálně chovali — přinejmenším během prvního kola primárek v Iowě. Tak možná Kasich. Je nemastný neslaný, ale to by nemuselo být tak hrozné. Vzpomeňte si na Eisenhowera.

Každopádně byla úleva odsunout na pár dní politiku stranou. Lincoln moc nepochoyboval o tom, že Teddy, který měl

dorazit druhý den, je stále vášnivý liberál, ačkoliv se nedalo odhadnout, jestli se přidal do tábora Clintonové, nebo k Sandersovi. A Mickey? Chodil vůbec k volbám? Nejspíš také nebude od věci vynechat z hovoru Vietnam. Válka skončila už před několika desítkami let, až na to, že ne tak docela, ale spíš ne pro muže jejich věku. Byla to jejich válka, ať už v ní osobně sloužili, či nikoliv. I když paměť měl Lincoln čím dál tím děravější, stále si pamatoval ten večer roku 1969, kdy se všichni špazáci shromáždili vzadu ve spolkovém domě a na maličké černobílé televizi, kterou někdo přinesl jen pro tu příležitost, sledovali odvodovou loterii. Zeptali se tehdy, jestli by se třeba nemohli dívat na velikou televizi ve společenské místnosti? Nejspíš ne. Společenské hranice studentských dívčích spolků se v té době podobně jako spousta dalších začínaly narušovat, což dokazovaly například večírky, které špazáci pořádali každý pátek, ale čas od času se ještě nečekaně projevíly. Špazáci do budovy stále vcházeli zadem. Odvody se každopádně thétáček netýkaly, týkaly se Lincolna, Teddyho, Mickeyho a ostatních špazáků. Osmi mladíků, jejichž osud onoho večera visel na vlásku. Pár z nich s thétáčkami chodilo, například Lincoln se dal napřesrok dohromady s Anitou, a chystali se s nimi sejít později, ale teď sledovali slosování na mizerné přtávé televizi v tomhle krcálku, nikoliv na velké barevné obrazovce vpředu, protože sem zkrátka patřili, stejně jako válka samotná.

Udělali si z toho večírek a složili se na karton piv — což bylo zcela proti pravidlům, ale bylo jasné, že kuchařka brblat nebude, dneska večer ne. Dnes byla pravidla taková, že člověk se nesmí napít, dokud nevylosují jeho datum narození a on se nedozví svůj osud. Mickeyho datum vylosovali nejdřív, překvapivě brzy. Číslo 9. Jak to, že si Lincoln tenhle detail

stále ještě vybavoval, přestože jinak čas tolik věci odsunul do propadliště paměti? Vzpomínal si také, jak se jeho kamarád postavil a zvedl ruce nad hlavu jako vítězný boxer, jako by přesně v tohle doufal. Došel k plechové vaničce, vytáhl z ledu lahvičku, otevřel ho a vyklopil do sebe půlku na jeden lok. Potom si utřel pusku do rukávu, zakřenil se a řekl: „Musíte mít všichni dost sucho v puse, co?“ Dál si Lincoln vybavoval, že se ohlédl po Teddym a tomu se z tváře ztratila všechna barva.

Mezi těmihle živými vzpomínkami ovšem úplně chyběla vzpomínka na to, jak tehdy reagoval Lincoln sám. Připojil se k ostatním a zapěl Mickeymu kanadskou hymnu? Chechtal se jejich debilním vtípkům? („Budem na tebe rádi vzpomínat, Micku.“) Měl matný a dost možná nesprávný dojem, že v jednu chvíli si vzal Mickeyho stranou a řekl mu: „Hele, je to ještě daleko, chlape.“ Bylo jasné, že dokonce i ti, kterým vylosovali nízké číslo, neuslyší o odvodní komisi ještě celé měsíce, a vysokoškolákům bylo dovoleno dokončit ročník. Většina bezproblémových studentů v předposledním ročníku — a Lincoln, Teddy i Mickey mezi ně patřili — by navíc dostala roční odklad, aby mohli před narukováním dodotovat. Válka mohla mezitím skončit, nebo alespoň trochu utichnout.

Ještě ten večer Lincoln zavolal domů. Doufal, že to zvedne matka, ale přirozeně se ozval otec. „Dívali jsme se,“ řekl a mizerné dálkové spojení ještě zvýraznilo jeho vysoký, nosový hlas. „Jak jsem řekl matce, nedostanou se za sto padesátku.“ Stejně jako veškeré své názory i tohle vyslovil jako nesporný fakt.

„Teda pokud se nepleteš,“ namítl Lincoln, kterému zřejmě dodala odvahy vzdálenost čtyř tisíc kilometrů.

„Jenže já se nepletu,“ ujistil ho Dub-Yay, nejspíš aby syna uklidnil, přestože Lincoln si někdy říkal, jestli otcova prohlášení neslouží nějakému jinému, skrytému účelu. Od té doby, co mu matka odhalila pravdu ohledně rodinných financí, ho otcovy projevy začaly vytáčet. „Jak z toho vyšli ostatní poskoci?“ chtěl vědět Dub-Yay. (Lincoln rodičům řekl, že s Teddym a Mickeym o sobě začali uvažovat jako o třech mušketýrech, protože se moc nepodobají spolužákům ze zazobaných rodin, na což otec okamžitě odpověděl: „Líp by se hodili *tři poskoci*.“)

Lincoln ztěžka polkl. „Mickey to slíznul. Má devítku.“

„Je to hloupá válka,“ prohlásil otec. „Ale tak už to s válkami bývá.“

S tím mohl Lincoln nejspíš souhlasit, ale stejně ho štvalo, že otec reagoval tak přezíravě, pokud šlo o jeho kamaráda. „Co bys řekl tomu, kdybych odjel do Kanady?“ nadhodil.

„Neřekl bych ani ň.“ Odpověď přišla bez zaváhání, jako by Dub-Yay podobnou otázku očekával, vážně se nad ní zamyslel a jako vždy teď dychtil podělit se o své závěry. „Jakmile bys to udělal, přestal bys být mým synem a už bychom spolu nepromluvili. Nepojmenoval jsem tě po Abrahamu Lincolnovi, abys odpíral vojenskou službu. Jak dopadl bratr Edward?“

To byla Teddyho přezdívka. V létě byl v Dunbaru na návštěvě a Lincolnova matka si ho okamžitě oblíbila, na Dub-Yaye ale moc velký dojem neudělal. K nevyvratitelným názorům W. A. Mosera totiž patřilo i přesvědčení, že jedna partie golfu prozradí o lidském charakteru všechno potřebné, a tentokrát měl názor hotový, jakmile si Teddy na prvním odpališti opomněl sundat hodinky. Nic Wolfganga Amadea netěšilo tolik jako vyvozovat závěry o celém světě z jediného zrnka